

Tokyo

Praktikant
Björn Jerdén

Japans bilaterala handelsavtal

Sammanfattning

- *Sedan början av decenniet kompletterar Japan sin multilateralt inriktade handelspolitik med bilaterala handelsavtal.*
- *Dessa avtal är i första hand koncentrerade till länder i det vidare Östasien, dit även Australien och Indien räknas.*
- *I möjlig mån försöker Japan teckna ekonomiska partnerskapsavtal, bredare än traditionella frihandelsavtal. I syfte att öka hastigheten i vilken avtal undertecknas har Japan dock öppnat för mindre omfattande avtal i de fall där ekonomiska partnerskapsavtal har visat sig svåra att få till.*
- *Japans reviderade handelspolitik är i mångt och mycket en reaktion på den globala utvecklingen i allmänhet och den regionala i synnerhet, framförallt är landet starkt influerat av Kinas och Sydkoreas regionala handelspolitik.*

Sedan Kinas förre premiärminister Zhu Rongji år 2000 deklarerade att Kina var intresserat av ett frihandelsavtal med ASEAN har bilaterala avtal i Östasien spridit sig som ringar på vattnet. Även Japan har omarbetat sin multilaterala handelspolitik och slutit bilaterala avtal med ett större antal länder, både i och utanför regionen. Fram till idag är åtta avtal signerade och förhandlingar pågår om ytterligare sju¹. Avtalen är till huvuddelen koncentrerade till det vidare Östasien, dit även Australien och Indien räknas. Två av avtalen är med regionala grupperingar: ASEAN och Gulf Cooperation Council² (GCC).

¹ Signerade: Singapore, Mexiko, Malaysia, Chile, Thailand, Filippinerna, Brunei och Indonesien. Under förhandling: ASEAN (överenskommet, ej undertecknat), Vietnam, GCC, Sydkorea, Indien, Australien och Schweiz.

² Bestående av Bahrain, Förenade Arabemiraten, Kuwait, Oman, Saudiarabien och Qatar.

2008-02-

Ekonomiska partnerskapsavtal

Japan månar om att understryka att dess bilaterala avtal skall ses som ett komplement till, och på intet vis ett frångående av, landets traditionellt multilateralt koncentrerade handelspolitik.

Japan framhäver ofta också att deras bilaterala förhandlingar är inriktade på ekonomiska partnerskapsavtal (EPA) snarare än reguljära frihandelsavtal (FTA). Förutom åtaganden om sänkta varutullar inkluderar de japanska EPA även åtagande om investeringar (marknadsöppningar/nationell behandling, förbud mot investeringsvillkor/performance requirements och investeringsskydd), tjänstehandel, personrörlighet, offentlig upphandling, konkurrenspolitik och skydd av intellektuella rättigheter. Dock har Japan i syfte att öka hastigheten i förhandlingsprocesserna sedan 2006 intagit en mer flexibel hållning och avtalen med Chile och GCC är uppbyggda mer som traditionella frihandelsavtal.

Till de viktigaste direkta ekonomiska drivkrafterna med avtalen hör att förbättra investeringsklimatet för japanska företag i regionen och att rätta till snedsitsar jämfört med utländska konkurrenter på en viss marknad. Genom att utsätta den inhemska ekonomin för konkurrens ses också avtalen kunna underlätta för inhemska strukturreformer.

Vid sidan om de ekonomiska argumenten för avtalen finns även betydande politiska mål som delvis är långsiktiga strategier av geopolitisk karaktär. Flera av avtalen har som huvudsakligt mål att säkra tillgången av strategiska råvaror. Japan söker också balansera Kina, som använder sig av bilaterala avtal för att stärka sin ledarposition i regionen.

Att säkra råvarutillgångar och livsmedelsresurser är ett annat viktigt strategiskt mål med avtalen. Indonesien förser Japan med cirka en fjärdedel av landets totala förbrukning av Liquefied Natural Gas (LNG). Ett eventuellt avtal med Australien skulle hjälpa Japan att säkra import av råvaror och livsmedel.

Det vidare Östasien

Japans policy är att koncentrera avtalen, i alla fall i en inledningsfas, till Östasien. Den japanska synen på regionen ska förstås som det så kallade ASEAN+6 (Japan, Kina, Sydkorea, Australien, Nya Zeeland, Indien), vilket även är Japans förordade ramverk för en framtida Östasiatisk gemenskap.

2008-02-

Att de flesta avtalen slutits med länderna i ASEAN³ har tydliga ekonomiska förklaringar. Japanska företag har under lång tid gjort betydande investeringar i regionen vilket lett till ett nära ekonomiskt samarbete. Samtidigt har tullarna och handelshindren mellan Japan och ASEAN varit betydligt högre än mellan Japan och dess viktiga handelspartners EU och USA. Denna diskrepans har minskat i och med avtalen.

Förhandlingar om ett EPA hålls även med Indien. Med tanke på storleken på de respektive ländernas ekonomier är det ekonomiska utbytet mellan Japan och Indien blygsamt. Samtidigt har under senare år den amerikanska och kinesiska handeln med Indien ökat i avsevärd högre takt än den japanska. Med detta i beaktande samt med bakgrund i att Indien är ett viktigt land i Japans långsiktiga strategiska planer för regionen är partnerskapsavtal med landet en högprioriterad fråga.

Länder utanför närregionen

Utanför det vidare Östasien har Japan tecknat partnerskapsavtal med Mexiko, frihandelsavtal med Chile samt ligger i förhandlingar om frihandelsavtal med det regionala handelsblocket GCC och partnerskapsavtal med Schweiz. Dessa aktörer strävar alla efter att sluta frihandelsavtal med sina större handelspartner och Japans avtal bör därför ses i ljuset av detta. Japan är beroende av Chile för import av koppar (hälften av Japans import kommer från Chile) och GCC för olja (75% av importen) och naturgas (23%).

Delar av den japanska administrationen (näringsdepartementet METI) samt näringslivet har också visat intresse för ett avtal med EU – man talar då om Economic Integration Agreement (EIA). Diskussionen om vad ett sådant avtal skulle kunna innehålla förs nu på både japansk och europeisk sida. Från officiellt europeiskt håll är reaktionerna dock måttligt entusiastiska eftersom ett bilateralt avtal mellan två av världens största handelsaktörer skulle riskera att undergräva WTO-systemet.

Kommentar

I princip samtliga av Japans bilaterala avtal har kommit till efter det att andra viktiga spelare först slutit avtal med samma aktörer. En orsak till denna eftersläpning kan vara att Japan förordat bredare och mer svårförhandlade partnerskapsavtal till skillnad från traditionella frihandelsavtal. Liksom i WTO-förhandlingarna är naturligtvis också den japanska jordbrukspolitiken

---

³ Vid sidan av avtalet med ASEAN, som är under förhandling, har Japan redan bilateralt slutit mer långtgående avtal med flera av ASEAN:s medlemsstater.

2008-02-

---

en försvårande faktor. Den samlade bilden av Japans bilaterala avtal är dock att landet – som så ofta – för en reaktiv snarare än proaktiv politik, och noga följer trender i den globala och regionala utvecklingen.

Andra avancerade ekonomier (EU, USA, Australien och Kanada) har också växlat till en handelspolitik mer beroende av bilaterala avtal och i regionen har både Kina och Sydkorea föregått Japan att teckna avtal med den viktiga aktören ASEAN. Sydkorea har en exportindustri vars struktur liknar Japans och konkurrerar ofta om samma marknader, främst inom bil- och elektronikindustrin. Kina har i takt med ekonomins tillväxt snabbt vuxit fram som en allvarlig konkurrent till Japan om råvarutillgångar och geopolitiskt inflytande. Dessa båda länders bilaterala avtal har utan tvekan haft en pådrivande effekt på Japan.

Trots att Japans frostiga politiska relationer med Kina och Sydkorea har försvårat ökad ekonomisk integration i Nordostasien har dessa tre länder handelspolitiskt använt sig av ASEAN som en språngbräda vilket skapat ett avancerat nätverk av bilaterala handelsavtal i Östasien. Området i Östasien där handelsflödet är störst, triangeln Japan-Kina-Sydkorea, är det område som inte är en del av nätet av bilaterala avtal. Ett avtal mellan Japan och Sydkorea skulle ändra denna situation och kraftigt sätta press på Kina att teckna avtal med de båda länderna. Förhandlingarna med Sydkorea inleddes i slutet av 2003 men avbröts i november 2004 och har sedan dess inte återupptagits. Japanska media citerar 18 februari 2008 regeringskällor som antyder att premiärminister Yasuo Fukuda under sitt närstående planerade möte med Sydkoreas tillträdande president Lee Myung Bak, kan komma att föreslå ett återupptagande av samtalen.